

Trycksår

Trycksår – ett stort problem i vården. Var sjätte patient som ligger inne på sjukhus och var sjunde som vårdas på kommunala vårdboenden har trycksår. Inte sällan är såren är så djupa och omfattande att de kan ta många månader att läka. Även ”riskpatienter” får ofta ingen riktad hjälp för att förebygga trycksår. Det framgår av den första nationella studie som gjorts kring förekomsten av trycksår på svenska sjukhus och kommunala vårdboenden. Studien publiceras i facktidskriften *Journal of Evaluation of Clinical Practice*.

– Vi tror ofta att Sverige har världens bästa vård, men när det gäller att förebygga trycksår är flera länder betydligt bättre än oss, säger sjuksköterskan Lena Gunningberg, professor vid Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap, Uppsala universitet.

Under en enda dag förra året samlades uppgifter in om förekomsten av trycksår hos drygt 35 000 patienter som låg inne på sjukhus eller något kommunalt vårdboende. Var sjätte patient på sjukhusen och var sjunde patient på vårdboendena hade ett eller flera trycksår. I de flesta fallen hade trycksåren uppkommit under vårdtiden på sjukhusavdelningen eller vårdboendet.

– Även om trycksåren för det mesta var ganska lindriga hade så många som var 25:e patient utvecklat svårare, djupa trycksår som kan ta många månader eller ibland till och med år att läka. Det är mycket allvarligt, säger Lena Gunningberg.

Ju högre ålder, ju längre tids sängliggande, ju mindre rörlighet och ju sämre smärtekänslighet, desto större är risken för att utveckla trycksår. I dag finns standardiserade metoder att utifrån sådana uppgifter fånga in vilka patienter som löper hög risk att få trycksår.

– Det finns också enkla, vetenskapligt utvärderade sätt att förebygga trycksår, till

exempel avlastande specialmadrasser och kuddar och särskilda vändningsscheman för att se till att patienten inte ligger länge i en och samma position, säger Lena Gunningberg.

Kartläggningen visar att långt ifrån alla patienter som löper hög risk att utveckla trycksår får sådan förebyggande hjälp. En fjärdedel av högriskpatienterna hade ingen tryckavlastande madrass och för mer än hälften av dem användes inga särskilda vändningsscheman.

Den metod för att kartlägga förekomsten av trycksår som använts i den nya studien har tidigare också använts i liknande studier i flera andra länder. Av dem framgår att risken för att få trycksår på sjukhus är klart lägre i Tyskland, Frankrike, Belgien och USA än i Sverige.

– Jämförelsen med andra länder visar att det måste finnas betydande utrymme för att sänka förekomsten av trycksår i Sverige. Även inom landet finns betydande skillnader i förekomsten av trycksår mellan olika sjukhus och vårdhem, säger Lena Gunningberg.

Av: Åke Spross ake.spross@unt.se

Fakta: När en del av huden utsätts för ihållande tryck försämras blodcirkulationen i området. Följden kan bli ett trycksår, i synnerhet om blodcirkulationen i området redan tidigare var nedsatt. Kroppsdelar där huden ligger nära benutskott är mest utsatta för tryck. De vanligaste platserna för trycksår i studien var korsryggen och hälarna.

Trycksår delas in i fyra kategorier, från som lindrigast en hudrodnad som inte försvinner när man trycker på den till ett djupare sår, som orsakar vävnadsdöd eller skador även av muskler, ben eller stödjevåvnader.